

пає у взаємовідносини з композитором, а через нього з оранжировщиком та виконавцем. Від майстерності, професіоналізму та популярності виконавця буде залежати чи стане цей результат творчої діяльності в подальшому хітом, адже це має більше шансів на подальше тиражування даного твору організаціями мовлення, студіями запису та отримання додаткового прибутку [2, с.9].

Перелік цих об'єктів не є вичерпним. Життя породжує все нові і нові форми вираження творчої діяльності особи, які певним чином виражаються в шоу-бізнесі і потребують належного правового врегулювання.

Надійшла до редколегії 24.03.2000

Список літератури:

1. Підпригора О.О. "Законодавство України про інтелектуальну власність". Х., 1997. 2. Шишка Р.Б. «Правоотношения в сфере шоу-бизнеса» // Бизнес информ. 1998 г. №19

М.В. Селіванов

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА ДОКАЗИ ВИЗНАННЯ ПРАВА НА КОМП'ЮТЕРНУ ПРОГРАМУ

Кінець ХХ ст. ознаменувався бурхливим розвитком електроніки, і зокрема комп'ютерної техніки. Сьогодні комп'ютер можна зустріти скрізь: у банках, на підприємствах різноманітного профілю, у видавництвах, в особистому користуванні вдома. За даними, розміщеними в інтернетівській системі IDC, поставання персональних комп'ютерів у 1999 р. склало 113 млн. шт., що на 23% більше, ніж у 1998 р. [1]. Проте кожний з нас розуміє, що комп'ютер без програмного забезпечення - купа електроніки. Це обумовило створення цілої галузі економіки, що займається створенням комп'ютерних програм (далі - КП) і їх виробництвом як товару.

Одночасно виникла потреба в належному правовому захисті КП і їх виробників. Здійснюється цей захист або на основі одного з інститутів права - авторського, патентного, договірної, охорони ділових секретів (ноу-хау), захисту від недобросовісної конкуренції, охорони товарних знаків, або на основі так званої множинної охорони (multiple protection), тобто шляхом паралельного використання юридико-технічних засобів ряду інститутів права [2]. У більшості закордонних країн (США, Великобританія, ФРН, Франція) КП захищаються, в основному, нормами авторського права. Україна є членом Всесвітньої конвенції про авторське право з 23 грудня 1993 року (Постанова Верховної ради України "Про участь України у Всесвітній конвенції про авторське право 1952 року") і Бернської конвенції з 1995 року (Закон України "Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів" від 31 травня 1995 року. Ще 14 липня 1992 р. Україна подала заяву про вступ до Ради Європи, - авторитетної міжнародної організації, і була прийнята 9 листопада 1995 р. Вступ України до ради Європи покладає на державу обов'язок стати на шлях гармонізації свого законодавства з нормами міжнародного права.

Закон України "Про авторське право і суміжні права" (далі - Закон) у ст.5 прирівняв КП до твору літератури. Проте, це лише умовне прирівнювання. КП

не є твором літератури й у зв'язку з цим у судах, арбітражних судах виникають труднощі, пов'язані з розглядом позовів про право на КП.

Одним з видів захисту суб'єктивних прав на КП є позов про визнання. Подібного роду позови спрямовані на встановлення судом наявності або відсутності визначеного юридичного відношення. Визнання права на КП є засобом усунення непевності у взаємовідносинах суб'єктів, створення умов для реалізації інших прав і запобігання з боку третіх осіб дій, що перешкоджають їхньому нормальному здійсненню. У більшості випадків вимога про визнання права є необхідною передумовою застосування інших передбачених законом засобів захисту. Наприклад, щоб стягнути збитки, пов'язані з незаконним використанням КП, позивач повинен довести, що він має право на цю КП.

Визнання права як засіб його захисту по самій своїй суті може бути реалізовано лише в юрисдикційному порядку [3, с.337-338] з подачею в юрисдикційний орган відповідної заяви – позову

У справах про визнання прав на КП спор, за суттю, зводиться до встановлення двох обставин: по-перше, чи є дана КП твором, що охороняється у відповідності з Законом (ст.5 та ін.) і, по-друге, належать права на цю КП позивачеві або ні. Якщо зазначена по спірній судовій справі КП не є охоронюваним Законом твором, то немає і предмету суперечки. Іншими словами, суперечки про приналежність цієї КП позивачу є безпредметними. Тут можливий спор, але на інших правових підставах. Наприклад, про захист конфіденційної інформації. І навпаки, якщо суд установить, що КП є об'єктом авторського права, має бути установлений факт приналежності прав позивачеві. Приналежність прав на КП може мати початковий та похідний характер.

Початкове право на КП виникає у її творця. Це є автор КП. Автором КП завжди є фізична особа.

Похідне право на КП виникає в осіб (фізичних або юридичних), до яких воно переходить, як правило, за договором (цивільним або трудовим). У цьому зв'язку завжди можна простежити "ланцюжок" переходу прав на КП від однієї особи до іншої.

Доказами за даним позовом є будь-які фактичні дані, що підтверджують факт виникнення початкового або похідного права на КП у позивача.

У зв'язку з цим найскладнішою роботою є збір прямих доказів при неухильному дотриманні вимог ст.28 ЦПК України про відносність і ст.29 ЦПК про допустимість засобів доказування.

Стверджуючи приналежність КП до об'єктів авторського права, варто виходити з вимог Закону щодо літературних творів, як-то творчий характер твору й об'єктивна форма виразу.

На сьогоднішній день в Україні, у країнах Європейської співдружності, ані закон, ані судова практика не висувають будь-яких вимог до рівня творчості. "Програма для ЕОМ підлягає охороні, якщо вона є оригінальною в тому значенні, що є результатом власної інтелектуальної діяльності її автора. Ніякі інші критерії не повинні застосовуватися для визначення її охороноздатності" (ст.1

п.3 Директиви Ради ЄС “Про правову охорону програм для ЕОМ” від 14.05.1991 р.).

Об’єктивною формою виразу КП може бути будь-яка з відомих досі, будь-то вихідний або об’єктний код, не залежно від мови програмування, типу і виду компілятора і т.п.

При розгляді справ, у котрих заперечується факт віднесення КП до об’єкту авторського права, судам варто виходити з загальної посилки, що авторське право охороняє форму твору, а не його зміст. Суперечка може бути тільки з приводу охорони форми виразу КП. Тому оцінка наданих доказів повинна зводитися до визначення чи є спірний елемент формою КП, чи це неохоронюваний зміст твору.

При вирішенні справ, у яких заперечується належність права на КП, суду варто враховувати те, що право на КП виникає з моменту створення КП і не потребує виконання якихось формальностей (ст. 9 Закону). Позивачу необхідно довести факт створення ним КП і подати відповідні докази.

Для доведення авторського права особа може в суді подати такі докази, як знак охорони авторського права на примірниках КП, що складається з латинської букви С в колі, імені (назви) особи і рік першої публікації, свідчення про державну реєстрацію.

Державна реєстрація є лише юридичною презумпцією авторства, проте в судовому порядку може бути доведено інше.

Для такого доведення позивачем можуть бути подані підготовчі матеріали, на основі яких створювалася КП; проектні розробки; сам вихідний код та його версії. У процесі тестування могли створюватися декілька версій об’єктного коду однієї й тієї ж програми, надання їх для розгляду в судовому порядку так само може відігравати роль доказів факту створення КП.

Крім цього багато програмістів, звичайно, вставляють у код програми свої особливі знаки. Ці особливі знаки являють собою невеличкі підпрограми, що ініціюються особливим способом, не типовим для основної програми. Представлення КП, що містить подібного роду підпрограми, у ролі речового доказу в справі і демонстрація схованих підпрограм можуть слугувати підтвердженням авторства.

Надання всіх можливих доказів, що мають відношення до справи, є задачею позивача, тому що тільки на підставі наданих доказів суд виносить своє рішення.

Надійшла до редколегії 12.03.2000

Список літератури:

1. Колесов А. Мировой рынок ПК в 1999 году: стремительный рывок вперед // <http://pcweek.ru/news.asp?ID=2668>. 2. Жуков В.И. Вопросы правовой охраны программно-го обеспечения ЭВМ // Вопросы изобретательства. 1989. № 11. С.21 – 26. 3. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. М., 1996.